

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bibliofilie

Sabina Kafková

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Grafika
Specializace Grafika

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bibliofilie

Sabina Kafková

Vedoucí práce: prof. akad. mal. Mikoláš Axmann
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

Prohlášení:
Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně a nejedná se o plagiát.

Praha, duben 2023

.....

podpis autora

	Úvodem	9
1.	Motivace k výběru tématu	11
1. 1.	Koncept díla	11-12
2.	Výběr média	12
2. 1.	Barevné ilustrace	12
2. 2.	Černobílé kresby	12-13
2. 3.	Grafická technika na obálce	13
3.	Popis výsledného díla	14
	Závěrem	17

Úvodem

Účelem diplomové knihy "Záře z modré hory" je představit divákovy příběh hraběnky Mitsuko a zároveň přiblížit možnosti výtvarných japonských principů jak kresebně, tak i typograficky, a graficky. Cílem knihy také bylo sloučit západní a východní přístupy, stejně jako se hraběnka z Japonska musela přizpůsobit evropským mravům, ale stále při tom nezapomněla svou na rodnou vlast. Dílo je plné nejrůznějších kontrastů, které se které se však nakonec nakonec dokážou skvěle doplňovat. . Dílo má být pokusem o zachycení Japonska očima Evropy a naopak. Tak jako tomu bylo podobně i v příběhu naší hlavní hrdinky, když jako jedna z prvních japonců emigrovala do Rakousko-Uherska přitom o něm neměla ani ponětí a vyprávěla svůj příběh.

1. Motivace k výběru tématu

Kreslení a umělecká tvorba je mou vášní již od mala, avšak teprve v průběhu třetího ročníku bakalářského studia jsem objevila téma, které mě opravdu oslovilo. Pracovala jsem tehdy na zpěvníku písní kapely mého strýčka. Jeho písničky vyprávěly o drsném životě na periferiích Prahy za dob totality. Po dokončení zpěvníku vše zapadlo do sebe a já jsem konečně přišla na to, jak je pro mě téma města důležité. Tak začala moje pout“ za objevování různých způsobů, kterými by šlo sídliště ztvárnit v mé tvorbě.

Zásadním bodem na mé cestě objevování nových uměleckých forem a technik se stala tušová malba. Tato technika mě fascinuje a nepřestává mě uchvacovat, ať už se jedná o lavírování, šrafování či jednoduché kreslení čistou tuší.

Můj zápal pro tušovou malbu je také spojen s mým obdivem k Japonsku. Od mala jsem ráda četla japonské komiksy. Jsem si víc než jistá, že jsem z nich nasála nejrůznější světlé i temné stránky japonské kultury. Postupně se moje nadšení rozšířilo také na dějiny Japonska, japonskou kuchyni a samozřejmě umění. Ovlivnila mě především klasická tušová malba ale i tradiční tiskové techniky. Vycestovat do Japonska se tak stalo mým dlouhodobým snem, který se mi i minulý rok splnil a stal se základním stavebním kamenem k tomu aby mohla vzniknout tato práce. V Japonsku jsem bylo na měsíc a půl, a přitom jsem navštívila Tokyo, Kyoto a různá města na ostrově Kjúšú.

1.1. Koncept díla

Hlavní myšlenka díla je zasazena ve snaze přiblížit se pochopení východní kultury, samozřejmě konkrétně té japonské. Já jakožto autorka se tady podobně jako hlavní hrdinka Mitsuko pokouším porozumět cizí zemi, kterou jsem navštívila, i když oproti ní jen na krátkou chvíli. Mým záměrem tak bylo od začátku naplnit knížku nejrůznějšími kontrasty. Ať už se například jednalo o velmi detailní pestrobarevné kresby se základem v reálném světě posazených naproti expresivním tušovým kresbám inspirovaným japonskou zenovou kaligrafií, vždy jsem se pokoušela o harmonii kontrastů, jako se o to lidé po staletí pokouší na východě. Hodně jsem při tom myslela na základní principy taoismu, nebo-li symbolu ying a yang. Černá nevynikne bez bílé a shluky pestrých barev si dostatečně neužijeme bez protilehlého prázdna.

Takto jsem přistupovala i typografii. Nevím, jestli je možný větší protiklad než utříbený text v češtině psaný latinkou se serify protilehlý s japonským textem v barevném rámečku. Japonština obsahuje tři abecedy, které v součtu obsahují přes 2 000 znaků. Každý znak v souvětí tak může pocházet z jiné abecedy a dává kompozicím písmen její typickou různorodost.

V neposlední řadě můžu zmínit i obálku, jejíž plátno je tisknuté ručně principem litografie ze dřeva. Zadní strana obálky je zatím čistě bílá. Hlavním námětem obálky je jeden jediný japonský znak obklopený strukturou dřeva, zatím, co zadní strana je naplněna pouze strukturou bílého plátna.

Bělost papíru, nebo-li také prázdnota má v souboru velmi důležité místo. Bez ní by nikdy všechny části knihy nevynikly tak jak se jim to nakonec podařilo. Přitom jsou zde zastoupeny různé druhy prázdnoty. Čistá bílá plocha, potištěná barevná plocha a nebo nepotištěné plátno. Všechny jsou zde stejně důležité jako veškeré ilustrace. Používání čistého formátu zároveň tu zas koresponduje s uplatňováním východních principů v opozici vůči západní tendenci zaplnit celý formát vším možným.

2. Výběr média

Vybrala jsem si médium knihy kvůli jeho schopnosti přidávat nové vrstvy poznání k ilustracím, které by samy o sobě mohli obstát, ale díky umístění do knihy se jim podařilo získat mnoho nových aspektů a obohatit tak celkový obsah. Výsledná kniha je sice tištěna digitálně, ovšem původní ilustrace a obálka jsou samozřejmě ručně kreslené a tisknuté. Všechny z nich byly tvořeny pod vědomým nebo podvědomým vlivem Japonska.

2. 1. Barevné ilustrace

Během mého pobytu v Japonsku jsem začala kreslit sérii skoro surreálních ilustrací, které reflektují nový způsob vidění světa kolem mě, který jsem objevila při tvorbě mé předešlé autorské knížky "Mraky a já taky". Tyto kresby jsou manifestací různých témat, které se mi skrze asociace proměnily na papíře v jeden celek. Chtěla jsem v nich zachytit všední japonská místa, předměty a činnosti a vyzdvihnout to, co Japonci berou jako banální, ale pro mě měli jednotlivé náměty skoro posvátný význam.

V Japonsku, kde mají velkou úctu ke každé starodávné tradici, jsem se snažila vznést otázku, toho co je vlastně skutečně posvátné - něco, co dělám jednou za rok a nemám k tomu osobní vztah, nebo věci, které dělám každý den dělala bez přemýšlení. Jinak jsou ilustrace malovány akvarelem kombinovaným s pastelem, takže je nakonec celková kresba svěží a lehká.

2. 2. Černobílé kresby

Jak jsem již zmínila, mé lavírované tušové kresby byly pokusem o to se přiblížit japonské zenové kaligrafické malbě. Posledních pár let jsem pracovala hlavně s různými typy tuší, ale málokdy jsem do nich vtiskla svůj rukopis. Tyto kresby byly přesné a čisté, zasazené do reality, podobně jako tomu je u barevných ilustrací v mém

souboru.

V poslední době jsem však cítila potřebu vyjít z tohoto objektivního způsobu tvorby a vydat se do jiných zákoutí japonské kultury. V Japonsku je kaligrafie považována za očistu duše. Začala být nejdříve praktikována zenovými mnichy, pod názvem Hitsuzendō. Ti věřili, že kreslení znaků je způsobem, jak docílit sjednocení s nadlidskou realitou, nebo-li absolutního meditativního stavu mysli.

Aby někdo nakreslil dobrou kaligrafii, tak se musel stát jedním s významem daného znaku. Toho mohl dosáhnout tak, že musel svou mysl a srdce oprostít od všeho, co ho tíží a soustředit se jen slovo samotné. Mniši přitom věřili, že perfektní malba není ta, na kterou někdo ustavičně trénoval, ale měla z člověka automaticky vyjít díky tomu dosáhl duševního stavu bez tíže. Znaků přitom ani nemuseli být čitelné, šlo hlavně o jejich energii.

Něčeho takového moje mysl za daných okolností nedokázala dosáhnout. Ale myslím, že jsem v prostém malování tušových kompozic našla aspoň nějakou útěchu v náročném období mého života, a že bych se za ně nemusel nijak zvlášť stydět před žádným buddhistickým mnichem.

2. 3. Grafická technika na obálce

Mokulito, nebo-li litografie ze dřeva, byla použita pro potisk plátna na obálku z několika důvodů. Jedním z nejdůležitějších byla moje předešlá zkušenost s technikou. Mokulitem jsem totiž vytiskla celou svou bakalářskou práci, a tak se v mé diplomové práci vrací jako ozvěna minulosti na obálce.

Dále zde máme fakt, že mokulito bylo objeveno v Japonsku, kde “moku” znamená dřevo. I když princip tisku z plochy nebyl v Japonsku vynalezen, přesto bylo třeba jednoho člověka, který se před 20 lety rozhodl experimentovat s překližkou, aby tato moderní technika vznikla. Navíc tímto způsobem také navazujeme na japonskou tradici dřevorytů a zachováváme toto médium i v dnešní době.

V neposlední řadě tady máme obsah samotné matrice, který tkví v expresivní kresbě jedno konkrétního znaku z japonské kanji abecedy. Znaků v kanji jsou odvozeny z čínské abecedy, tím pádem jsou obrazové znaky, kde na jeden symbol spadá jedno slovo. Slovem, které jsem vybrala já byla vytrvalost. Má se v něm odrážet píle a odolnost, kterou Mitsuko Aoyama ukázala potom, co emigrovala do Evropy. Nikdy se zde nevzdala a nezalekla se prakticky ničeho. Sílu znaku a Mitsuko jsem si chtěla půjčit i já, protože i pro mě bylo stěžejní při mé práci vytrvat a dokončit tuto knížku. Znak pak také koresponduje s japonskými nadpisy rozprostřenými napříč celou knížkou a také podporuje expresivní tušové černobílé malby.

3. Popis výsledného díla

Konečná knížka sestává z 52 stránek, 12 ilustrací a 6 stránek pouze s textem. Toto dílo představuje dvojí svědectví - mé vlastní a Mitsučino. Zachycuji zde příběh všední japonské dívky, která se přes noc stala hraběnkou, ale také moje zkušenosti z Japonska a posledních pár měsíců, které mi podobně jako jí převrátily život vzhůru nohama. Ilustrace v souboru jsou akvarelem a nebo tuší ředěnou vodou.

Nadpisy kapitol jsou přeloženy do japonštiny a usazeny buď do vertikálních obdélníků a nebo do samostatných barevných dvoustránek, kde má písmo vždy kontrastní barvu k barvě za ním. Kniha je také tematicky ušita japonskou vazbou. Obal má z tvrdých desek, které jsou potažené plátnem potištěným mokulitem, přičemž zadní strana zůstala nepotištěná.

Závěrem

Má diplomová práce měla původně vypadat jinak než jak vypadá dnes. Začala vznikat při absolutním nadšení a končí, s jakou si smířenou prázdnotou. Nevím, jestli pro mě byla tato práce život měnící nebo milníkem mojí tvorby, jak tomu měla u spousty svých klauzurních prací. Myslím ale že můžu říct, že pro mě bylo rozkvedlaným zábradlím, o které jsem se mohla trochu opřít v posledních několika měsících. Jsem ráda, že jsem knihu "Záře z modré knihy" byla schopna dokončit a že mám teď v rukou výtvarné svědectví toho,co jsem si prožila. Skrz hraběnku Mitsuko jsem mohla vytvořit tuto knihu, jejíž příběh rezonoval s mojí životní situací a já byla nakonec schopná otočit její poslední stránku.

Resumé

My diploma was originally supposed to be much different. It started to materialize in the peak of absolute happiness and it ended in a state of reconciled emptiness. I don't know if this work was life-changing for me or became some milestone. But I think that it became a kind of handrail, which I could lean on for the past few months. I am happy that I finished the book "Shining from the blue mountain" and that I have this testimony of what I lived through. Alongside countless Mitsuko I was able to make my diploma. Her story resonated with my life situation and I was able to turn the last page.

Seznam doporučené literatury:

KREJČA, Ales. Techniky grafického umění: průvodce pracovními postupy a dějinami originální tiskové grafiky. Praha: Artia, 1981. ISBN 80-7151-638-8.

TOMEŠ, M. J. Oskar Kokoschka. Praha: Odeon, 1988. ISBN 01-503-88. AUGUST, L. H. Jiří Trnka. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-1050-5.

LICHAČOV, LARINOVÁ, PUŠKARJOV. Novogorske ikony, 12.-17. století Praha: Odeon, 1984. ISBN 01-513-84.

PETERAJOVA, Ludmila. Albín Brunovsky: Tatran, 1990. ISBN 80-222- 0155-3.

MITCHINSON, David. Henry Moore, Plasty a myslenky kolem nich. Praha: Odeon, 1985. ISBN 01-524-84.

Příloha 1 - Cesta k japonskému chrámu

Příloha 2 - Posvátná hora v Kyotu

Příloha 3 - japonský hřbitov

Příloha 4 - Tokijská městská krajina

Příloha 5 - Tokijská městská krajina

Příloha 6 - Tokijská městská krajina

Příloha 7 - akvarelová ilustrace

Příloha 8 - akvarelová ilustrace

Příloha 9 - akvarelová ilustrace

Příloha 10 - tušová kresba

Příloha 11 - tušová kresba

Příloha 12 - tušová kresba

Příloha 13 - portrét Mitsuko

Příloha 14 - obal knihy

Příloha 1

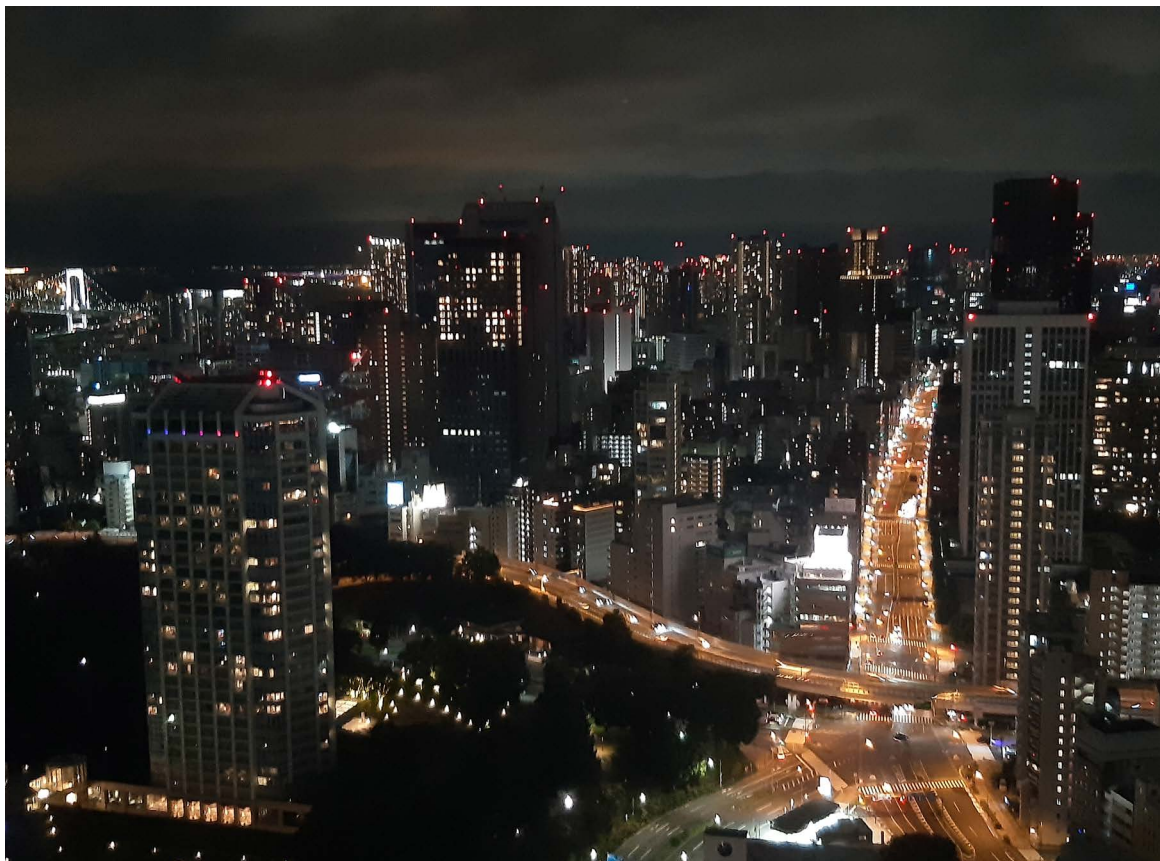
Příloha 2

Příloha 3

Příloha 4

Příloha 5

Příloha 6

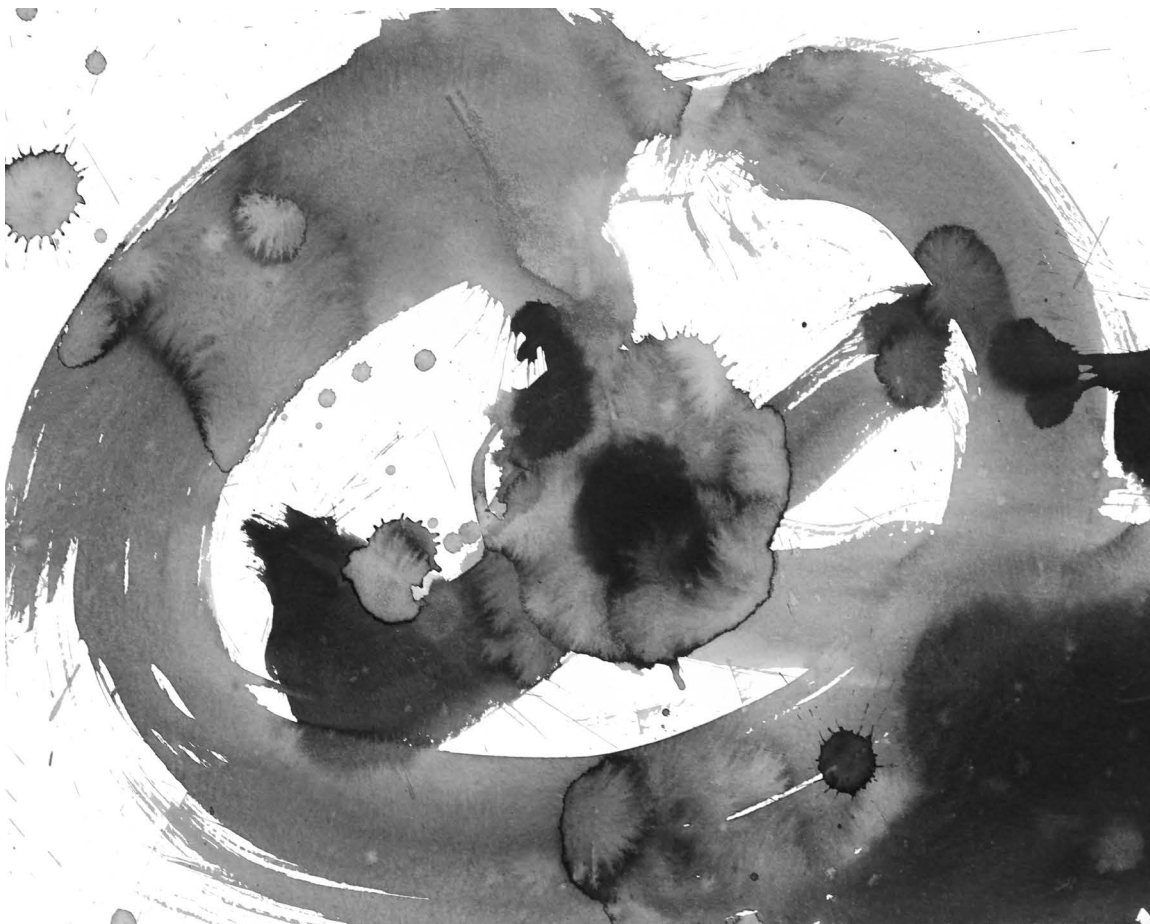
Příloha 8

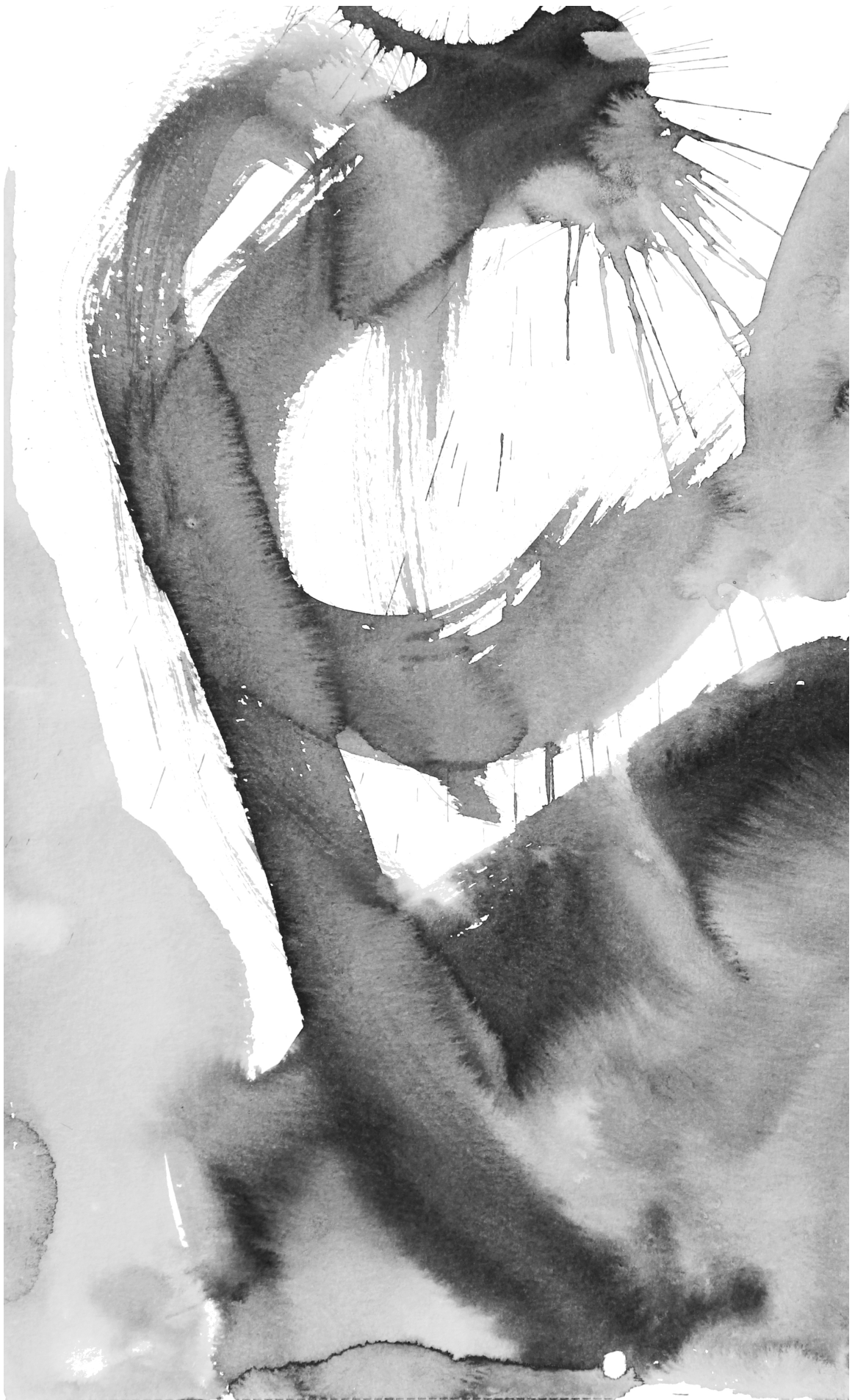
Příloha 9

Příloha 10

Příloha 11

Příloha 13

Příloha 14

